

El mètode de l'ESIL 2006

Ernest Querol

Sumari

1. Objectius
2. Àmbits de recerca
3. Procediments demoscòpics
4. Disseny
5. Marc teòric
 - 5.1. Blocs de contingut
 - 5.2. Conceptes
 - 5.3. Anàlisi de les dimensions sociolingüístiques
6. El qüestionari
7. La prova pilot
8. La fitxa tècnica
9. Consideracions finals

1. OBJECTIUS

Disposar d'una eina que permetés aconseguir informació demoscòpica de l'alumnat de Catalunya al final de l'educació secundària obligatòria sobre:

- els hàbits d'estudi
- el consum cultural
- les pràctiques lingüístiques

Poder-les relacionar amb els resultats que s'han obtingut en les proves de rendiment (PISA, Llengua anglesa i Ciències socials)

2. ÀMBITS DE RECERCA

3. Àmbits de recerca

- **Sociologia de l'educació:** comportament d'estudi de l'alumnat
- **Sociologia de l'oci i de la cultura:** comportaments culturals (en el consum de ràdio, de televisió, de premsa i llibres i en l'ús de les noves tecnologies)
- **Sociolingüística:** coneixements, comportaments i representacions lingüístiques

3. PROCEDIMENTS DEMOSCÒPICS

Enquesta dins la tradició macrosociolingüística:

- sociologia del llenguatge
- demolingüística
- psicologia social del llenguatge

- Qüestionari de respostes tancades

- Mostra representativa de la població de 4t d'ESO de Catalunya

Eina = Qüestionari

Valoracions de l'alumnat sobre:

- l'ús de la llengua
- la seva llengua
- els coneixements lingüístics
- la freqüència d'ús d'Internet
- l'hàbit de lectura

4. DISSENY DE L'ESTUDI

Disseny d'un estudi del context sociològic i del lingüístic

Proporciona indicadors de:

- context socioeconòmic
- entorn familiar
- coneixement
- usos lingüístics
- consum mediàticocultural

5. MARC TEÒRIC

Els treballs precedents:

1. Hàbits d'estudi

Estudi PISA

2. L'anàlisi del consum cultural

Enquesta a la joventut de Catalunya 1998

La societat xarxa a Catalunya (Castells i al., 2003)

Enquesta de consum i pràctiques culturals de Catalunya 2001

3. Coneixements, usos i representacions lingüístiques

-Centre d'Investigacions Sociològiques
(Siguán, 1999)

- *Escola i Ús* (Vila i Vial, 2000 i Galindo, 2006)

- *Llengua i escola a l'ensenyament primari*
(Vial i Canal, 2002)

- Evolució de les representacions i dels usos lingüístics dels estudiants de 16 anys a Catalunya 1993, 2000 i 2004 + PPCC
(Querol)

5.1. BLOCS DE CONTINGUT

- **Coneixements lingüístics:** variable psicolingüística i cognitiva
- **Usos lingüístics:** conjunt de pràctiques verbals i comunicatives efectivament realitzades pels parlants
- **representacions lingüístiques:** conjunt de concepcions que configuren l'imaginari lingüístic dels individus i dels grups

5.2. CONCEPTES

4 CONCEPTES

1. *Llengua inicial*: la primera llengua
(o llengües) apresada a casa de petit
2. *Llengua d'identificació*: la que el parlant
respon a la pregunta
"Quina és la teva llengua?"
3. *Coneixement de llengua X*:
nivell de competència o destresa
en l'ús d'un idioma determinat
4. *Llengua usada en la circumstància X*,
l'idioma (o idiomes) utilitzats en els
contextos d'interacció triats per l'analista

5.3. Anàlisi de les dimensions sociolingüístiques

L'anàlisi de la competència lingüística

Coneixement en les quatre habilitats tradicionals:

- entendre
- parlar
- llegir
- escriure

L'eina de mesurament de totes les llengües és la mateixa

L'anàlisi de la distribució dels usos lingüístics

*Usos interpersonal*s en els diferents àmbits o contextos d'actuació de la vida dels adolescents:

- vida familiar a la llar actual
- relacions amb els companys a l'escola
- relacions amb iguals fora de l'escola
- relacions amb el professorat i la resta del personal administratiu i de serveis
- activitats escolars i educatives

S'afavoreixen els plantejaments personalitzadors de pregunta:

Es dóna preferència als usos amb individus concrets «amb el millor amic o amiga»

Usos mediats = receptius

Directament relacionats amb les pautes d'estudi i de consum cultural:

- Internet: llengua de les pàgines web més visitades
- Diaris
- Llibres
- Cinema
- Televisió
- Ràdio

6. EL QÜESTIONARI

DESCRIPCIÓ DEL QÜESTIONARI

Dades personals		Sexe	
		Edat	
		Llengua materna	
		Lloc de naixement	
		Any d'arribada a Catalunya	
Dades familiars		Llengua en la infància	
		Membres de la família i llengua	
		Estat civil del pares en relació a l'alumnat	
		Lloc de naixement del pare i de la mare	
		Any d'arribada a Catalunya del pare i de la mare	
Llengua i mitjans de comunicació		Nivell d'estudis del pare i de la mare	
		Situació laboral i professió del pare i de la mare	
		Internet	Freqüència, ús i llengua de webs més visitades
		Diaris	Compra i freqüència, llengua i freqüència de lectura
		Llibres	Freqüència lectora i llengua
		Cinema	Freqüència i llengua
Hàbits d'estudi		TV	Freqüència i llengua
		Ràdio	Freqüència i llengua
		Recursos a casa	
		Identificació de la persona que parla amb el tutor/a	
		Ajuda per fer deures	
		Hores d'estudi	
Activitats extraescolars i socials			
Expectatives acadèmiques			

Llengua i context escolar	Llengua de comunicació de l'alumnat amb al professorat a l'aula
	Llengua d'ús dels exàmens
	Llengua a l'hora de treballar en grup a classe
	Llengua de comunicació del professorat al grup d'alumnat
	Llengua dels llibres de text
	Llengua de les lectures obligatòries
	Llengua dels materials
	Llengua a les classes de tutoria
	Llengua a les activitats complementàries
	Llengua fora de classe amb el professorat
	Llengua fora de classe amb el tutor/a
	Llengua fora de classe amb el PAS
Llengua amb amistats dins del centre	
Llengua fora del centre	Llengua d'activitats extraescolars i socials
	Llengua amb amistats fora del centre
Valoració personal de les llengües	Ús del català i castellà
	Coneixement de determinades llengües
Representacions lingüístiques	Grup lingüístic
	Opinió sobre l'ús del català
Valoració de la utilitat de determinades llengües	

7. LA PROVA PILOT

2005

Pre-test dels instruments d'avaluació:

- comprovar l'adequació de les preguntes
- 244 alumnes de 4t d'ESO, provinents de 12 centres, de diferent titularitat (pública i privada) i tipologia

8. LA FITXA TÈCNICA

SISTEMA DE RECOLLIDA DE LA INFORMACIÓ	Enquesta
UNIVERS	Alumnes de 4t d'ESO de Catalunya
DISSENY DE LA MOSTRA	<p>PISA: Mostreig bietàpic estratificat d'alumnes de 15 anys:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. 51 centres de l'estudi PISA 2006 2. 35 alumnes per centre <p>ESIL: + tria aleatòria d' alumnes de 4t d'ESO fins a 35 per centre</p>
MOSTRA EFECTIVA	1.500 enquestes
DATES DEL TREBALL DE CAMP	Maig de 2006
EXPLOTACIÓ ESTADÍSTICA	Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu

9. CONSIDERACIONES FINALES

9.1. Fer en el futur altres explotacions dels resultats:

- Anàlisis multivariables
- Creuar els temes fonamentals de l'ESIL amb les dades de rendiment

LA CONTINUÏTAT DE L'ESIL

- Establir una periodicitat en les onades:

Tornar a passar l'enquesta en 4 o 5 anys=
2010 – 2011

- Aprofitar-ne els resultats quantitius i qualitius
- Introduir-hi altres variables

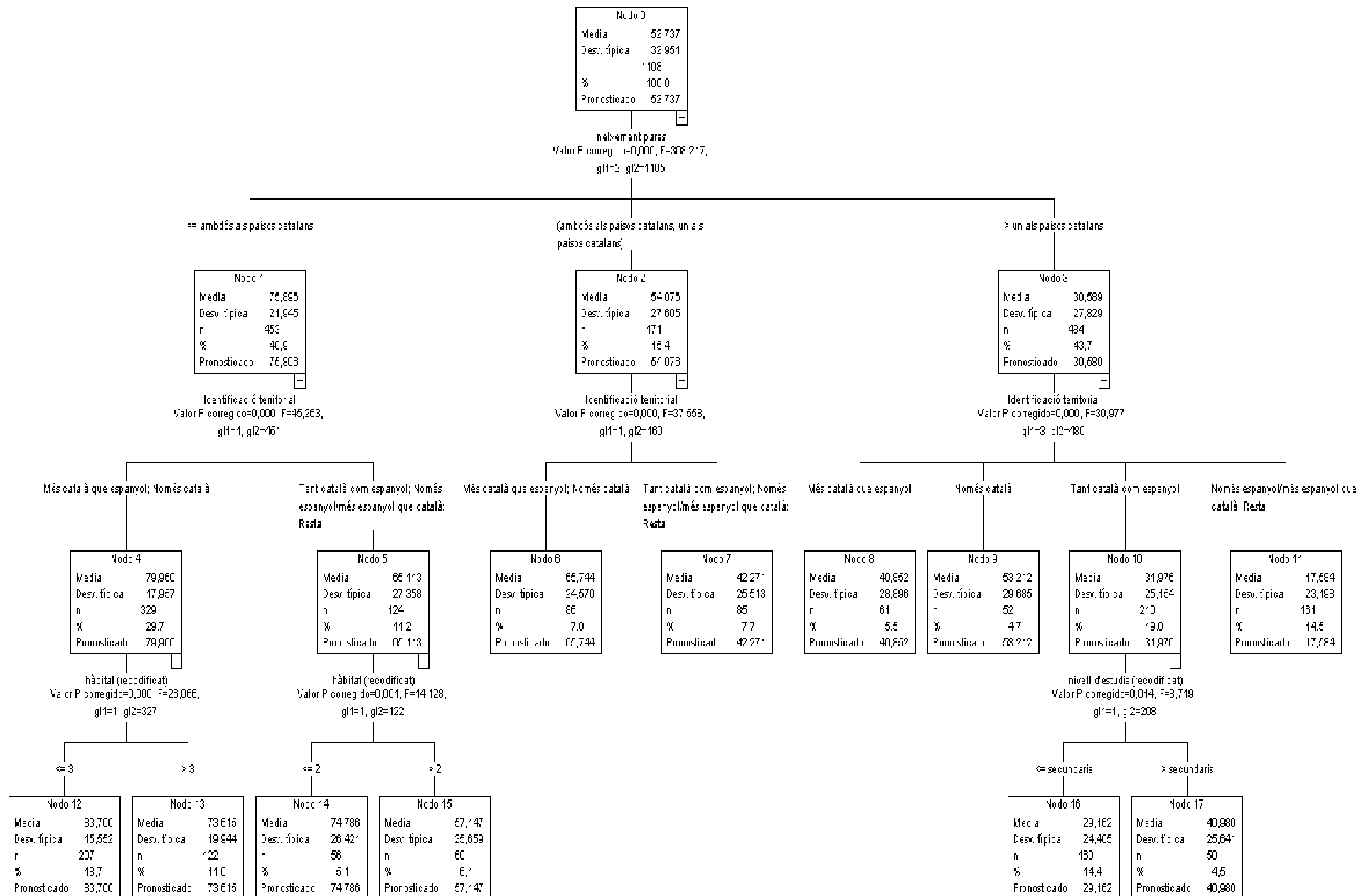
Un problema en els estudis de sociologia del llenguatge: la circularitat de les variables

- Generalment, les investigacions sociolingüístiques del nostre context cerquen relacions amb les variables sociodemogràfiques, és a dir, no han afegit a les variables que empren els censos de població gairebé cap altre factor per poder explicar els usos de les llengües.
- Com hem assenyalat en el llibre que comenta els aspectes lingüístics del cens del 2001 (Querol, 2006), les variables sociodemogràfiques estan molt lligades entre elles:
 - **un nivell d'instrucció superior és (o era?) una garantia per aconseguir:**
 - una ocupació més qualificada,
 - una condició socioeconòmica folgada i, per tant,
 - un lloc de residència confortable i
 - per pertànyer, doncs, a un estrat mitjà-alt o alt.
- I tots aquests factors estan ahora força relacionats amb la procedència (amb el lloc de naixement), per tant, s'hi estableix, en certa mesura, una relació circular.

Superar la circularitat de les variables

- Caldria, doncs, un nou marc teòric que proporcionés noves variables a la recerca en sociologia del llenguatge
- Per la nostra banda, hi hem fet diferents aportacions en aquesta direcció, tan teòriques com empíriques, que prenen com a marc la teoria de les *representacions socials* i com a variables fonamentals el *grup de referència* i la *xarxa social* de relacions
- Hem demostrat que hi ha variables de caire polític que correlacionen amb els usos lingüístics que podrien introduir-se en les noves recerques: *l'autocategorització nacional*

P2a. Ús de català

Superar la circularitat de les variables

L'*autocategorització nacional* ("*Identificació territorial*" en el gràfic anterior)* és:

- la segona variable que divideix tot l'arbre de segmentació
- la primera variable que divideix tot l'arbre de segmentació en les preguntes sobre les reivindicacions nacionals

* Querol, E. & Strubell, M. (2009): Llengua i reivindicacions nacionals a Catalunya: Evolució de les habilitats, dels usos i de la transmissió lingüística (1997-2008). Barcelona: Ediuoc.

**MOLTES GRÀCIES
PER LA SEVA ATENCIÓ!**